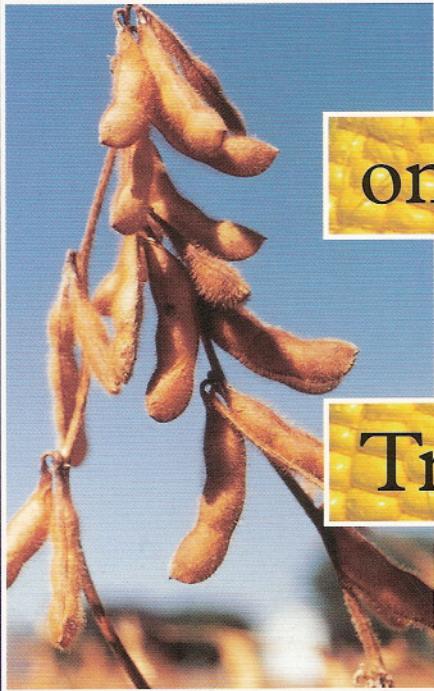

A rectangular inset image showing several ears of yellow corn cobs, arranged in a row.

Tumult

A rectangular inset image showing several ears of yellow corn cobs, arranged in a row.

om

A rectangular inset image showing several ears of yellow corn cobs, arranged in a row.

Transgenen

De introductie
van genetisch
gemodificeerde
soja en maïs

Weinig Europeanen staan erbij stil dat ze bijna dagelijks soja eten. Geen wonder, want sojabonen worden in Europa nauwelijks verbouwd. Wel vindt in Europa grootschalige verwerking plaats. Wanneer je in de supermarkt bijvoorbeeld soepen, sauzen, chips, mayonaise, margarine, koekjes of crackers koopt, zit er dikwijls soja-eiwit of sojaolie in. Het etiket vermeldt zelden dat er soja in deze producten verwerkt is. Hetzelfde geldt voor het gewas maïs. Maïszetmeel zit in honderden levensmiddelen. Consumenten merken het alleen niet.

In de herfst van 1996 werden miljoenen Europeanen zich plotsklaps wél even bewust van deze 'verborgen' voedingsingrediënten. Het was de tijd dat de eerste genetisch gemodificeerde rassen met Amerikaanse vrachtschepen de Europese havens binnenvoeren. Milieuactivisten blokkeerden schepen met soja van het Amerikaanse bedrijf Monsanto en maïs van het Zwitsers concern Novartis. De televisie en de schrijvende pers deden uitvoerig verslag van de acties. De eis van de milieuactivisten was helder. Ze wilden dat het gebruik van deze gemodificeerde rassen op de verpakking van levensmiddelen kwam te staan. Achter deze eis schuilde echter een hevig maatschappelijk debat over landbouwbiotechnologie. Aan de komst van de soja en maïs zijn jarenlange discussies voorafgegaan over etikettering, risicobeoordeling en de wenselijkheid van de nieuwe rassen. Ook nadat de eerste vrachtschepen eenmaal de Europese havens waren binnengevaren, gingen deze discussies onverminderd door.

Dit boek zet de discussies rond de omstreden rassen op een rijtje. Het is in de eerste plaats bedoeld voor diegene die beroepsmatig met landbouwbiotechnologie te maken heeft. Om de gebeurtenissen in perspectief te zetten, hebben we ons enerzijds afgevraagd wat de bedrijven, maatschappelijke groeperingen en overheden met hun onderhandelingen hebben bereikt en anderzijds wat de beperkingen daarvan waren.

Duidelijk wordt dat er 'historische' successen zijn geboekt zoals het Nederlandse en Europese compromis over etikettering. Maar ook blijkt dat bijna onoverbrugbare culturele verschillen in de EU leiden tot problemen bij de uitvoering van de Europese wetgeving. De Oostenrijkers hebben momenteel zó weinig vertrouwen in biotechnologie dat ze nog niet het kleinste risico willen accepteren. En waar de Deense overheid wil weten of een nieuw ras past in een duurzame landbouw, vindt de Engelse overheid deze vraag voor de toelating niet relevant.

Nederland heeft een eigen oplossing gevonden om met de beperkte Europese

regelgeving om te gaan: bedrijven en belangengroepen sluiten informeel compromissen. Maar ook dit befaamde 'Poldermodel' heeft beperkingen. Als het gaat om de wenselijkheid van biotechnologische toepassingen, zoals herbicide-resistente rassen, zullen partijen er dikwijls niet uitkomen. Biotechnologen hebben nu eenmaal een fundamenteel andere visie op duurzame landbouw dan veel van hun critici.

Toch zal overleg tussen maatschappelijke partijen belangrijk blijven omdat een aantal vraagstukken nog steeds om een oplossing vraagt. Zo is nu nog onduidelijk of GMO-vrije marktsegmenten kunnen bestaan en hoe 'GMO-vrij' kan worden gegarandeerd. Daarnaast blijft discussie belangrijk om helder te krijgen welke voor- en nadelen vastzitten aan een bepaald transgeen gewas.

Schuttelaar & Partners geeft aan het eind van het boek een visie op de toekomst en stelt een checklist voor die kan bijdragen aan het oplossen van dit soort vraagstukken.

Marianne Heselmans

Wageningen, februari 1998